

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу члана 231. став 1. алинеја 17. и члана 278. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду, на својој XX редовној седници, одржаној дана 20.12.2018. године, изабрало нас је у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације "**Стручне обуке и положај појединца на тржишту рада – Истраживање на примеру Србије**" коју је поднела докторанд Весна Фабијан. Након увида и подробног разматрања поднете докторске дисертације, слободни смо да поднесемо следећи

Основни подаци о кандидату

Весна Фабиан рођена је 1975.године у Панчеву. На Филозофски факултет Универзитета у Београду - студијска група за андрагогију, уписала се 1995.године. Са дипломским радом, на тему „*Организациона и програмска оријентација радничких и народних универзитета код нас (компаративна анализа)*“ дипломирала је 2001.године.

Након дипломирања радила је у Националној служби за запошљавање, када је учествовала у бројним пројектима који су били усмерени на унапређивање положаја незапослених на тржишту рада кроз различите мере и активности, а најзаступљенији су били пројекти из области додатног образовања и обука усмерених на категорије теже запошљивих лица. Од јула 2016. год. Фабиан Весна ради у Министарству просвете, науке и технолошког развоја где наставља да се бави успостављањем везе између образовања и потреба тржишта рада, те је ангажована на пословима успостављања и имплементације система Националног оквира квалификације у Србији и његовог референцирања са Европским оквиром квалификација. Члан је Саветодавне групе у Бриселу, стручног тима за подршку учешћа Републике Србије у тематској радној групи „Образовање одраслих“ у оквиру отвореног метода координације у области образовања и обуке ЕУ и члан је Друштва андрагога Србије. Аутор је више стручних и научних радова објављених у домаћим научним часописима. Такође је била учесник на више стручних и научних конференција како домаћих, тако и страних.

Весна Фабијан је до сада објавила следеће радове:

1. Фабијан, В., & Деспотовић, М. (2017). Концептуализација и идентификација квалитета стручних обука – приступ усмерен на корисника. *Андрагошке студије*, бр. 11, децембар 2017, стр. 27–46;
2. Јандрић, М., & Фабијан, В (2017). Вођење политике тржишта рада у републици Србији: од националног до локалног. Структурне реформе, 125.

3. Митровић, Ђ., Фабијан, В., & Јандрић, М. (2017). Целоживотно учење и развој дигиталне економије. У: Образовне промене у Србији: изазови и перспективе. Зборник резимеа. Економски факултет Универзитета у Београду. стр. 105.
4. Glomazić, H. & Fabian, V. (2015). New Perspectives in Research of Adults' On Line. In: Pejatovic, A., Egetenmeyer-Neher, R. & Slowey, M. (eds.) Contribution of Research to Improvement of Adult Education Quality. Institute for Pedagogy and Andragogy, Faculty of Philosophy, University of Belgrade; University of Wurzburg, Dublin City University. (prihvaćen rad)
5. Glomazić, H. & Fabian, V. (2015). Methodological Challenges in Studying On Line Adult Learning. U. Pejatović, A. & Orlović - Lovren, V. International Conference Empirical Research in Adult Learning and Education - Conceptual and Methodological Problems. Book of Abstract. Institute for Pedagogy and Andragogy, Faculty of Philosophy, University of Belgrade. pp. 13 – 14. Belgrade – Serbia. 15. 09. 2015. (ISBN 978-86-82019-89-3, UDC 374.7:004.738.5);
6. Фабиан, В. (2001). Компаративна анализа РУ и НУ у нашој земљи, Андрагошке студије, Институт за педагогију и андрагогију, Универзитет у Београду, Филозофски факултет;

Предмет и циљ дисертације

Краткотрајне стручне обуке представљају једну од најзначајнијих мера активне политике тржишта рада. Ове обуке су усмерене на стицање нових компетенција (знања, вештина, способности и ставова) повећања нивоа конкурентности и запошљивости незапослених лица, њихово професионални развој и даље учења уз могућност стицања нове квалификације. Намењене су теже запошљивим лицима, лицима без квалификација или лицима са недостајућим знањима и вештинама према исказаним потребама на тржишту рада, односно од стране послодаваца за конкретна радна места и послове.

У складу са дефинисаним значењем и значајем стручних обука, предмет истраживања у докторској дисертацији **Стручне обуке и положај појединца на тржишту рада – Истраживање на примеру Србије** представља однос између квалитета (андрагошко-дидактичка релевантност) краткотрајних стручних обука и њихова релација са положајем појединца на тржишту рада. Реч је о квалитет краткотрајних стручних обука које је за потребе незапослених организовала НСЗ, односно одговарајућа служба надлежна за послове запошљавања.

Основни циљ истраживања представља трагање за одговором на два међузависна питања:

- a. да ли краткотрајне стручне обуке представљају могући агенс промена положаја појединца на тржишту рада, односно да ли су оне адекватан (квалитетан) тип друштвене интервенције за променуположаја појединца на тржишту рада и

- b. да ли краткотрајне стручне обуке представљају значајну детерминанту промене положаја појединца на тржишту рада, односно да ли постоји повезаност између квалитета стручних обука и положаја појединца на тржишту рада.

Основне хипотезе од којих се полази у истраживању

Имајући у виду претходне теоријске судије и резултате емпиријских истраживања о релацијама краткотрајних стручних обука и запошљавањ емпиријско истраживање је концептуализовано и реализовано на основу очекивања да краткотрајне стручне обуке представљају значајан модификатор промене положаја појединца на тржишту рада и да су неки параметри квалитета у позитивној корелацији променом положаја појединца на тржишту рада.

Ова општа хипотеза емпиријски је проверавана путем 36 посебних истраживачких хипотеза, на узорку од 306 полазника стручних обука, на основу чега на свеобухватан и прецизан начин сагледан и провераван однос између краткотрајних стручних обука и позиције појединца на тржишту рада.

Наведена очекивања су утемељена на већем броју евалутивних студија која су идентификовала економске и не-економске ефекте обук (Bonin & Rinne, 2006; Follow-up survey of the graduated FEEA participants, 2013; Маријановић, 2015; Пејатовић, 2007; Bjerre, Emmerich & Milošević 2011). Већи број студија указао је на значајну стопу запошљавања полазника стручних обука и на њихове значајне социо-психолошке ефекте. Истраживања су такође сугерисала да је квалитет организације и реализације програма образовања као што је селекција полазника, планирање програма, практичан рад, андрагошка оспособљеност наставника значајан фактор унапређења запошљавања и запошљивости (Goleman et al., 2008).

Опис садржаја дисертације

Докторск дисертација **Стручне обуке и положај појединца на тржишту рада – Истраживање на примеру Србије** је структурирана из три основна дела: Теоријски оквир истраживања, Методолошки оквир истраживања и Анализа и интерпретација истраживања..

У теоријском делу, на основу проучавања обимне литературе и савремених емпиријских истраживања, је елабориран однос између квалитета краткотрајних стручних обука и запошљавања и запошљивости, односно могуће промене положаја појединца на тржишту рада. Посебна пажња је посвећена утицају појединачних димензија квалитерта стручних обука као што су квалитет реализације стручних обука, квалитете каријерног саветовања и вођења, квалитет планирања стручних обука на могућу промену положаја појединца на тржишту рада.

У методолошком делу су елаборирани предмет, циљ и задаци истраживања, истраживачке хипотезе, варијабле, методе и технике и инструменти истраживања, узорак истраживања, као и начин прикупљања и анализе података. Детаљно је приказана структура и карактеристик коришћених инструмената.

Анализа и интерпретацију резултата структурорана је у пет обимних и међузависних делова који не целовит и кохерентан начин описују и елаборирају проблем односа

краткотрајних стручних обука и положаја појединца на тржишту рада. Реч је о следећим тематским и проблемским целинама:

1. Квалитет краткотрајних стручних обука
2. Квалитет краткотрајних стручних обука и запосленост на новим пословима
3. Квалитет краткотрајних стручних обука и незапосленост
4. Квалитет краткотрајних стручних обука и неактивност на тржишту рада
5. Предикција положаја појединца на тржишту рада.

У проучавању и разумевању истраживачког проблема на емпиријском нивоу коришћене су разноврсне и релевантне математичко-статистичке методе и поступци: израђунавање мера централне тенденције, Т-тест, анализа варијансе, Пирсонов коефицијент корелације, факторска и регресиона анализа.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Емпиријско истраживање је указало да се кључна подручја квалитета краткотрајних стручних обука односе на: предаваче и инструкторе, просторне услове и заштиту здравља, опрему и алате, процес обучавања, организацију обуке, локацију обуке. Време трајања обучавања није поуздано идентификовано као подрчје / димензија квалитета краткотрајних стручних обука. Идентификоване корелације међу овим параметрима квалитета су веома ниске, што указује на њихову међусобну независност. Оно што је посебно важно јесте чињеница да је идентификован најнижи ниво квалитета на димензији *процес обучавања*, што отвара простор за даља истраживања феномена краткотрајних стручних обука и њихове (не)ефикасности и релевантности за запошљавање.

Квалитет каријерног саветовања и вођења полазника је задовољавајући, при чему се као подручје нанижег квалитета издваја укључивање полазника на тржиште рада по завршетку обуке, што указује на одсуство системских мера подршке запошљавању појединаца по завршетку обуке, што доводи у питање целокупан смисао каријерног саветовања и вођења.

Истраживање је недвосмислено указало да краткотрајне стручне обуке у формалном смислу (стицањем валидног сертификата) доприносе запошљивости, али да је реално не унапређујуне јер не омогућују стицање довољних и релевантних стручних знања и вештина. Допринос краткотрајних стручних обука стварној запослености је ипак значајна и износи око 40%. Овај проценат би вероватно био и већи да је квалитет каријерног вођења и саветовања већи.

Истраживање је такође, недвосмислено указало да бољи квалитет краткотрајних стручних обука и то свих димензија квалитета, има за последицу већу запошљивост и да квалитет реализације стручних обука представља значајну детерминанту промене положаја појединца на тржишту рада, поготову када је у питању запошљавање на новим пословима. Све димензије квалитета реализације стручних обука доприносе запошљивости полазника у смислу да квалитетнија реализација значи и већу запошљивост.

Посматрана у цели докторска дисертација кандидата Весне Фабијан представља оригинално истраживање у којем се на методолошки валидан начин третира однос између квалитета краткотрајних стручних обука и положаја појединца на тржишту рада. Оригинални допринос овог истраживања огледа се у томе што се први пут на узорку одраслих из Србије проверава повезаност поменутих варијабли и процењује ефикасност мера активне политике тржишта рада из андрагошке перспективе.

Закључак

На основу анализе докторске дисертације "**Стручне обуке и положај појединца на тржишту рада – Истраживање на примеру Србије**" докдоранда Весне Фабијан, увида у његову биографију и библиографију Комисија обавештава Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Београду да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 21.01.2019.

Чланови Комисије:

др Миомир Деспотовић, редовни професор

др Шефика Алибабић, редовни професор

др Александра Пејатовић, ванредни професор